

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/224/2019
Identifikačné číslo spisu: 5617207225
Dátum vydania rozhodnutia: 29.10.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Elena Siebenstichová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:5617207225.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti o maloleté deti E. V. A., narodeného XX. Q.L. XXXX a L. M. A., narodeného X. U. XXXX, zastúpených kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Liptovský Mikuláš, deti rodičov E. V., bývajúcej v L. M., W. XXX/X, zastúpenej JANČI & Partners s.r.o., so sídlom v Liptovskom Mikuláši, Belopotockého 720/2 a E. A., bývajúcim v G. Z., M. XXX, Č. P., zastúpeného JUDr. Janou Šmihulovou Jakobovičovou, advokátkou so sídlom v Liptovskom Mikuláši, Štúrova 17, o návrhu matky na udelenie súhlasu na podanie žiadosti o zmenu priezviska maloletých, vedenej na Okresnom súde Liptovský Mikuláš pod sp. zn. 1 P 249/2017, o dovolaní matky proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 30. mája 2019 sp. zn. 9 CoP 19/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Liptovský Mikuláš (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 3. septembra 2018 č. k. 1P/249/2017 - 56 zamietol návrh matky na udelenie súhlasu so zmenou priezviska maloletých detí ako nedôvodný, keď nepovažoval dôvody na zmenu priezvisk detí za dostatočné a súčasnú situáciu, keď deti nesú iné priezvisko, než ich matka, súd vyhodnotil ako nie neobvyklý, ani hanlivý stav. Súd zdôraznil, že matka i otec sa pri narodení obidvoch synov dohodli a využili jednu zo zákonných možností výberu priezviska maloletých synov, a to i za neskoršej situácie, keď pred narodením mladšieho syna už boli ich vzťahy narušené a uzavretie manželstva bolo nepravdepodobné. Právne svoje rozhodnutie odôvodnil § 35, § 40 ods. 1, 2 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine, § 6 ods. 1, § 11 ods. 3 písm. a) zákona č. 300/1993 Z. z. o mene a priezvisku a článkom 3 Dohovoru o právach dieťaťa. Žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania v zmysle § 52 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“).

2. Krajský súd v Žiline na odvolanie matky rozsudkom z 30. mája 2019 sp. zn. 9 CoP 19/2019 rozsudok súdu prvej inštancie v zmysle § 387 ods. 1 a 2 CSP ako vecne správny potvrdil. Žiadnemu z účastníkov

nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania podľa § 52 CMP. Odvolací súd považoval vykonané dokazovanie súdom prvej inštancie za postačujúce, so správnymi skutkovými a právnymi závermi, pričom rešpektoval právnu úpravu a zohľadnil všetky právne významné skutočnosti. Matka maloletých detí ani v odvolaní neuviedla žiadne skutočnosti, žiadne vážnejšie dôvody pre zmenu priezviska maloletých detí, na ktorom sa predtým obaja rodičia dohodli. Mal za to, že súd musí vykonať výklad a aplikáciu práva tak, aby rozhodnutie smerovalo k výsledku spravodlivému, nielen mechanicky a formalisticky predpis aplikovať bez ohľadu na zmysel a účel toho ktorého záujmu chráneného príslušnou normou. S odvolacími dôvodmi matky sa odvolací súd nestotožnil a mal za to, že pre zmenu priezviska, resp. nahradenie súhlasu jedného z rodičov sú potrebné závažné a podstatné dôvody, čo však nebol tento prípad.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala matka dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Namietala odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu v bode 11., podľa ktorého matka maloletých detí ani v odvolaní neuviedla žiadne skutočnosti, žiadne vážnejšie dôvody pre zmenu priezviska maloletých detí, na ktorom sa predtým obaja rodičia dohodli. Rozhodnutie podľa nej vychádza z nesprávneho právneho posúdenia, keďže sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Poukázala pritom na rozhodnutia R 11/1973 a na ustálenú prax (bez konkretizovania rozhodnutí, ktoré ju tvoria), ktorá za závažné dôvody pri udelení súhlasu k podaniu žiadosti o zmenu priezviska maloletého považuje prípady, ak rodič, ktorý so zmenou priezviska nesúhlasí, si neplní svoje povinnosti voči dieťaťu, nejaví o neho záujem, stratil k nemu citový vzťah alebo ak z iného vážneho dôvodu nie je v záujme ďalšej výchovy dieťaťa, aby u neho bol udržiavaný a prehlbovaný pocit spolupatričnosti s otcom. Mala za to, že v dovolaní predchádzajúcich konaniach dostatočne preukázala nezáujem otca o maloleté deti, stratil k nim citový vzťah, neplní si svoje povinnosti voči deťom a mala za to, že nie je v ďalšom záujme maloletých, aby bol udržiavaný a prehlbovaný pocit spolupatričnosti s otcom. V súčasnosti sú maloleté deti zverené do starostlivosti matke na základe súdom schválenej dohody o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom rozsudkom Okresného súdu Liptovský Mikuláš zo dňa 9. marca 2017 sp. zn. 1P/195/2016, ktorý nadobudol právoplatnosť 23. marca 2017. Otec však neplní styk podľa dohody a stretáva sa s deťmi podľa vlastnej vôle. Matka dlhodobo pociťuje, že otec do budúca s maloletými deťmi udržiavať kontakt nechce a nebude. Otec odôvodňuje nestretávanie sa s deťmi nedostatkom finančných prostriedkov. Matka však také zdôvodnenie považuje za účelové, keďže má vedomosť o investovaní finančných prostriedkov otca do fajčenia. Tu poukázala na rozhodnutie R 12/1965, podľa ktorého nezáujem o dieťa a o výchovné prostredie, v ktorom sa dieťa nachádza a ako prosperuje, môže byť okolnosťou významnou pre rozhodnutie súdu k súhlasu so zmenou priezviska maloletého dieťaťa. Prípadný záujem rodiča o dieťa prejavovaný až v konaní pred súdom možno považovať za účelový. Matka považuje svoj návrh za opodstatnený, nakoľko sa denne stretáva s problémom rozdielneho priezviska matky a detí, napríklad v škôlke a u lekárov, a to jednak na strane detí, keďže sa maloletý E. predstavuje ako E. V. (priezvisko matky), ale aj na strane matky, ktorú v súvislosti s deťmi oslovujú pani A., ktorá týmto priezviskom nikdy nedisponovala, prípadne v situáciách doručovania pošty od doktorov, napríklad pozvánok na vyšetrenie, ktoré sa vracajú ako nedoručené. Odklon rozhodnutia odvolacieho súdu od rozhodnutia R 11/1973 považuje za preukázaný, rovnako ako otcov nezáujem o maloleté deti.

4. Otec sa vo vyjadrení k dovolaniu stotožnil so závermi odvolacieho súdu, keďže priezvisko dieťaťa je súčasťou jeho identity, a to už od narodenia a je dôvodné, aby sa konanie o zmenu priezviska viedlo len výnimočne, z dôležitých dôvodov a v súlade so záujmom dieťaťa. Rozhodnutia, na ktoré matka poukazuje R 11/1973 a R 12/1965 síce uvádzajú okolnosti, ktoré môžu byť považované za závažné, ale len za predpokladu ich skutočnej existencie a preukázania môžu viesť k udeleniu súhlasu na zmenu priezviska, čo však nie je tento prípad, keďže v konaní neboli zistené žiadne závažné dôvody pre také rozhodnutie. Nesúhlasil s tvrdeniami matky uvedenými v dovolaní o jeho nezáujme o maloleté deti, má za to, že v konaní bol preukázaný presný opak, chce byť informovaný o ich prosperovaní, pokrokoch, zdravotnom stave a tiež problémoch. Má záujem kontaktovať sa s maloletými deťmi, avšak vzhľadom na ich vek je telefonický kontakt možný realizovať najmä prostredníctvom matky, ktorá mu však v tomto bráni. Otec popiera nezáujem o deti a tvrdí, že osobný styk s deťmi sa nemohol realizovať nielen jednak z finančných dôvodov otca, keď spiatočná cesta za deťmi autom ho stojí 4.500 Čk, ale aj z dôvodu, že

cesta by mohla byť márna vzhľadom na dôvody na strane matky, nakoľko už mal takúto skúsenosť. Otec svoje deti miluje, plní si vyživovacie povinnosti a osobné stretávanie uskutočňuje podľa možnosti. Otec má aktívny prístup, avšak vzhľadom na nízky vek detí je nevyhnutná aj súčinnosť matky. Otec ocenil, že posledné mesiace sa prístup matky zlepšil a zvýšila sa aj frekvencia stretávania sa otca s deťmi, s ktorými realizoval styk aj v období Vianoc 2018 (v dĺžke 14 dní), veľkonočných sviatkov 2019 (v dĺžke 14 dní), v júni 2019 približne 12 dní a v auguste 2019 približne 14 dní. Otec so zmenou priezviska detí nesúhlasí. Matkou podané dovolanie žiadal odmietnuť v zmysle § 447 písm. f/ CSP, prípadne zamietnuť podľa § 448 CSP, nakoľko dovolanie považuje za nedôvodné, nenapĺňajúce ustanovenie § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, (pozn. zrejme mal na mysli ust. § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, ktoré použila matka v dovolaní), na ktoré sa matka odvoláva, keďže rozhodnutie odvolacieho súdu nezáviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení by sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (vyjadrenie otca je v tejto časti odôvodnené nesprávnym ustanovením, na ktoré sa matka v dovolaní neodvolávala).

5. Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Liptovský Mikuláš v písomnom vyjadrení súhlasil s rozhodnutím odvolacieho súdu.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastníčka konania zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

7. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci starostlivosti súdu o maloletých. Konanie v tejto veci je od 1. júla 2016 upravené Civilným mimosporovým poriadkom. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. CMP v ustanoveniach § 76 a § 77 obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní „neustanovuje inak“, ak ide o prípustnosť dovolania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých; prípustnosť dovolania matky bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP, ktoré upravujú, kedy je dovolanie prípustné (§ 419 a nasl. CSP).

8. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

9. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

11. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom. Vo veciach, v ktorých možno začať konanie aj bez návrhu, dovolací súd rozsahom dovolania nie je viazaný (§ 77 CMP).

12. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na

opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. Na týchto záveroch zotrúva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu (1 Cdo 54/2018, 2 Cdo 33/2017, 3 Cdo 33/2017, 4 Cdo 54/2018, 5 Cdo 104/2017, 7 Cdo 29/2018, 8 Cdo 140/2017).

13. Podľa názoru matky je jej dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Aby na základe dovolania podaného podľa uvedeného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP) musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až 435 CSP, je potrebné konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, vysvetliť (označením rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená (2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 216/2017, 4 Cdo 64/2018, 6 Cdo 113/2017, 7 Cdo 95/2017 a 8 Cdo 95/2017). K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. V konkrétnom prípade musí dovolateľ relevantne odôvodniť, že dovolanie je prípustné, pretože odvolací súd sa pri riešení zásadnej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, pričom dôvodom dovolania môže byť len otázka právneho posúdenia a spochybnenie jej vyriešenia zo strany odvolacieho súdu a ako aj odôvodnenie právneho záveru, ktorý zastáva dovolateľ (porovnaj Števíček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M., a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C.H.Beck, str. 1382).

14. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková). Môže tak ísť o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napr. Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine, ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Predmetná otázka musí byť zároveň procesnou stranou nastolená v dovolaní. Právne otázky, dovolateľom v dovolaní nenastolené a nepomenované, nemajú relevanciu z hľadiska prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia.

15. Vo vzťahu k nemožnosti posúdenia skutkových otázok a tiež pre účely ďalšieho výkladu je potrebné poukázať na to, že dovolací súd je viazaný skutkovým základom tak, ako ho dovolací súd zistil (§ 442 CSP). Dovolací súd v dovolacom konaní nevykonáva dokazovanie, preto ani nemôže prehodnocovať dôkazy vykonané v konaní na súdoch oboch inštancií, ani posudzovať správnosť z nich vyvedených skutkových zistení (záverov).

16. Podľa § 111 písm. a/ CMP súd v konaní vo veciach starostlivosti súdu o maloletých rozhoduje o mene a o priezvisku maloletého. Hmotnoprávny podklad pre rozhodovania o týchto otázkach obsahuje § 35, § 40 Zákon o rodine (zákon č. 36/2005 Z. z.).

17. Podľa § 35 Zákona o rodine, ak sa rodičia nedohodnú o podstatných veciach súvisiacich s výkonom rodičovských práv a povinností, najmä o vyst'ahovaní maloletého dieťaťa do cudziny, o správe majetku maloletého dieťaťa, o štátnom občianstve maloletého dieťaťa, o udelení súhlasu na poskytovanie zdravotnej starostlivosti a o príprave na budúce povolanie, rozhodne na návrh niektorého z rodičov súd.

18. Podľa tohto ustanovenia súd rozhoduje iba o takých nezhodách rodičov, ktoré sa týkajú podstatných vecí súvisiacich s výkonom ich rodičovských práv. Demonštratívne sú v tomto ustanovení vymenované iba niektoré veci súvisiace s výkonom rodičovských práv, ktoré už vzhľadom na doterajšiu súdnu prax, treba považovať za „podstatné veci“. Ak sa rodičia nedohodnú napr. o zmene priezviska maloletého dieťaťa, súd v takom prípade nie je oprávnený rozhodovať o zmene priezviska, ale na návrh niektorého z rodičov súd môže iba udeliť súhlas rodičovi na podanie žiadosti o zmenu priezviska dieťaťa. Súd pritom skúma, či udelenie takéhoto súhlasu bude v záujme maloletého, napr. či to bude prospievať jeho zdravému vývoju v novom prostredí, či druhý rodič, ktorý so zmenou nesúhlasí, si voči dieťaťu plní svoje rodičovské povinnosti a pod. O žiadosti o povolenie zmeny priezviska (aj mena) rozhoduje matričný úrad podľa zákona č. 300/1993 Z. z. o mene a priezvisku.

19. Matka za významnú právnu otázku z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, v ktorej sa odvolací súd

odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu považuje priamy rozpor rozhodnutí súdov nižších inštancií s rozhodnutím R 11/1973, keďže bolo v konaní dostatočne preukázané, že otec si neplní svoje povinnosti voči deťom, nejaví o ne záujem a stratil k nim zrejmy citový vzťah. Z uvedeného vyplýva, že dovolateľka síce odôvodňuje dovolanie formálne nesprávnosťou právneho posúdenia veci odvolacím súdom v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, z obsahu jej dovolania (§ 124 ods.1) je však zrejme, že nesúhlasí s úvahami a skutkovými závermi dovolacieho súdu a vyhodnotením zistených skutkových okolností (napríklad námietskou voči tvrdeniu súdov, že neuviedla žiadne skutočnosti, či vážnejšie dôvody pre zmenu priezviska maloletých). Z uvedeného vyplýva, že matka namieta nesprávnosť skutkových zistení a vyhodnotenie dôkazov odvolacím súdom; touto nesprávnosťou však nie je možné odôvodniť dovolanie, prípustnosť ktorého dovolateľka vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP (§ 432 ods. 1 CSP). Len samostatné spochybňovanie správnosti skutkových zistení a vyhodnotenia dôkazov súdom, ako i sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu, či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci, významovo nezodpovedajú kritériu vedenému v § 421 ods. 1 písm. a/ CSP a § 432 ods. 2 CSP).

20. Záverom dovolací súd dodáva, že určenie týchto okolností, resp. relevantných skutočností, ktoré odôvodňujú udelenie súhlasu na podanie žiadosti na zmenu priezviska maloletého dieťaťa je vždy výsledkom posúdenia vysoko individuálnych, jedinečných skutkových okolností každej prejednávanej veci, ktoré sú nezameniteľné s okolnosťami relevantnými v iných veciach, pretože kritériá na určenie týchto okolností (podstatné veci) sú rozdielne v každej veci a odlišujú sa v jednotlivých prípadoch. Iný výklad by viedol k rozporu so záujmami dieťaťa, na ktoré matka v konaní práve poukazuje. Každé jedno rozhodnutie o udelení súhlasu a podanie žiadosti na zmenu priezviska maloletého je založené na riešení čisto individuálnych otázok, ktoré nemôžu byť považované za pravidlo pre iné prípady. Z týchto dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie nie je podložené prípustným dovolacím dôvodom.

21. Najvyšší súd odmietol dovolanie matky podľa § 447 písm. f/ CSP, nakoľko nebolo odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi.

22. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.